

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Jncipit vtilissim[us] tractat[us] q[ui] intitulator
horologiu[m] eterne sapi[enti]e**

Seuse, Heinrich

Allosti, 1486

Formula co[m]pendiosa vite sp[irit]ualis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30857

tuos: circūspice diligēt: et vide quā multi sūt quī mēte excecati clau-
dūt oculos ne videāt in finē: aggrauāt aurē ne audiāt et ouertāt
et sanent: quoz p̄ditio nō tardabit: illoz quoq; turbā innumera-
bilē quā discriminē mortis idisposite iā p̄didit cōsidera: dinumera
si potes multitudinē eoz copiosā. Attēde quā multi sūt quī t̄pib⁹ tuis
p̄iter tecū cōmorātes obierūt et sublati sūt de fra: quāta fratrum
socioz aut ceteroz tibi notozū multitudo in tā paucis ānis te ad
huc viuēte p̄cesserūt: quā ad modicū t̄ps p̄ se reliquētes dormierūt
hos ituere ip̄os alloq̄re: et veterē hōiem cū ipsis reputa trāsisse:
infrōga oēs: quare a singulis: et docebūt te. cū fletu et gemitu r̄ide-
būt tibi: et dicēt. **O** quā felix quī h̄ nouissima p̄uidet: quā sibi a peccat̄
cauet: quā filiū tuū nō negligit: quā se om̄i t̄pe ad hāc horā disponit
Igit̄ postpositis retrahētib⁹ cūctis dispone domui tue: p̄para te
ad viā vniuerse carnis ad horā mortis. Quia pro certo nescis quā
hora veniet: et quā p̄pe ē. Ecce in ianuis ē: et iō sicut viator in portu
nauē velocit̄ p̄trāseuntē: longiquas p̄tes petentē: stās p̄spectat
ne se negligat. Sic oīs vita et actio tua ad hoc dirigat: vt obitū
beatū obtineas et puenias ad locū immortalit̄ et felicitat̄ et̄ne.

Formula compendiosa vite spiritualis. *Dystipulus*

Mimini me in dieb⁹ vanitatis

mee: quibus frustra laboravi sub sole legisse in doctriua sa-
pientū hui⁹ mundi: quā cōiter phi appellant: quā finis hēat
se in opabilib⁹ velut p̄cipia in speculabilib⁹. Cū igit̄ tu summa
sapientia: cordis mei desiderata sophia tuaz mihi tradideris p̄
p̄ncipio artem bene moriendi. **L**ogruū ē bonitati tue vt subise-
ras nūc doctrinā bene viuēdi: et hoc cōpendiose et sub breuitate
Baudēt nāq; breuitate moderni: faciendi quippe plures libros
nullus ē finis: deniq; iam a seculi inicio p̄transferūt plurimi: et
multiplex fuit scia. **M**ūdos diuersitate doctrinarū repletus est
Mille sunt modi viuēdi: vn⁹ quidē sic: alius vō sic. **T**ot sunt co-
dices de vicys et virtutibus magistraliter tractantes: tot sunt
q̄terni questioēs subtilissimas et p̄positioēs diuersas p̄tractātes
vt prius vita breuis deficiat: quā omnia studere: sed nec dū leger̄
cōtingat. **Q**uis dinumerare posset oīa rōnalia: naturalia: histo-
ralia: moralia: ac diuina scripta oīa: cuncta cōmenta noua et ve-
tera: elementationes: copulationes: singulosq; tractatus: ac sum-
mas: quibus vniuersa superficies terre tanq; fluuiū inundate
irrigata ē: h̄ oīa tedioso et ifirmo disciplō reuoluer̄ dispendiosū
eēt. **E**t iō ex his oībus breuissimā p̄fectiois formulā quatuor v̄bis

expressaz. put rudimētis milicie spūalis congruit peto mihi tradit
39.
Sapientia respōdet. In choro illo scōz q̄ velut astra
matutina i nocte mūdi istius refulgebāt:
z velut luminaria magna claritate scie choruscabāt: iuenies q̄s
dā q̄ uehemētius nō solū in actuali: verū etiā theorica v̄tute fla
grabāt: quoz traditione z exēplo recipies vite spūalis p̄fectissi
ma documēta. Verū iexperientie z ieruditiōi tue cōdescēde cu
piēs: quedā tibi vite spūalis p̄ncipia breuissime q̄si pro memozi
ali tradā: q̄ semp ad manū habēs dirigi poteris in agēdis. Igi
tur si optabilē cūctis vite spūalis p̄fectionē habere desideras: si
viriliter ipam aggredi affectas: debes teipm abstrahere a societa
tibus z familiaritatib⁹ nociuis: z ab oibus hoibus p̄positū tuū
ipredientib⁹: z breuiter a cūctis mortalib⁹ q̄ntuz possibile ē: ex vo
to tue p̄fessionis salua semp obediētia humili z p̄mpta supioz.
semp captās oportunitatē: vbi z q̄n locuz possis reperire q̄etis:
z contēplatiōis carpe secreta silentia. p̄sentisq; seculi vitā nau
fragia: z pturbatiōes mūdi fugere p̄strepētis. Om̄ni tēpore pu
ritati cordis debes p̄ncipaliter studere: vt videlicet cōtinue velut
clausis carnalib⁹ sensibus in temetipm cōuertaris: z cordis of
tia a formis sensibiliū z imaginatiōib⁹ t̄renoz: q̄ntū possibile ē
habeas diligenter serata. Puritas nāq; cordis inē oīa exercitia
spūalia quodāmodo tanq; quedā finalis intētio: ac laboz oīm
retributio: q̄ in hac vita miles xpi emerit⁹ recipe cōsueuit: sibi
vendicat p̄ncipatū. Affectū tuū cū omni diligentia absoluas ab
his oibus q̄ libertatē ipius impedire possent: z ab omni re possi
bilitatē habēte alligādi z tenēdi ipm affectū ad iherendū. Iux
illud legis mosaice. Maneat vnusq; apud semetipm: nullus
egrediat⁹ ostiū dom⁹ sue die sabbati z sabbatisabit populus. In
semetipso nāq; eē: ē disp̄siones cordis sui z affectiōes ad vnum
verū z simplicissimū bonū recolligere: z collocās seruar. Sabba
tisare: ē cor ab affectiōe carnali aiām ipediēte aut ificiēte: z a cu
ris mūdānis ipam distrahēte: absolutū eē: z in pace cordis sui
tanq; in portu silency in amore z fruitione cōditoris suauitē q̄el
cere. Sup oīa aut alia hic tibi sit p̄ncipalis semp conat⁹: vt aim
tuū iugiter sursū in contēplatiōe diuinoz eleuatus habeas: vt di
uinis rebus ac deo mens semp ihereat: z derelicta fragilitate t̄
rena ad supna iugiter trāsserat: q̄cqd aut ab his diuersuz ē: q̄uis
magnū videat. sicut corpis castigatio: ieiuniū: vel vigilie z silia
virtutū exercitia: q̄si secundaria z inferiora iudicāda sunt: z tātuz
expediētia q̄ntū ad cordis p̄ficiūt puritatē. Inde ē q̄ iā paucissi

*P̄fessionis
Formula.
fol. 13. 32
57. 74.*

*Aliquid in sup
inim v
No p; Sabbat*

mi ad verā pfectionē pueniūt: qz in medys non multū pfectis
tēpus z vires expendūt: debita remedia negligūt z postponūt.
Tu vō si recto tramite ad finē intentū puenire desideras: debes
sumope ad ppetuā cordis puritatē z mētis tranqllitatē ābelare
z cor sursum iugiter ad do **Discipulus** Quis in h
minum eleuatum habere **Discipulus** fragili cor
pore potest huic spiritali theorie semper affixus esse:

Sapiētia Nullus mortaliū potest huic contēplationi
iugit inberere. Sz ideo dictū ē vt scias vbi
mētis tue intētionē debeas habere fixā: z ad quā destinationē
semp aie tue reuoces intuitū: quē cū potuerit obtinerē mēs gau
deat: z alibi distractā doleat: atq; suspiret quotiēscūq; se ab illo
intuitu dephenderit separatā. **Q** si forsitā q̄rulosa voce mihi
obuiare volueris: dicēs te diu in vno eodēq; statu pmanere n̄
posse. Nosse debes q; diuina v̄tus plus potest facerē q; hō possit
cogitare: z q; frequētia act̄ū similē sibi habitū generare cōsueuit
Unde sepius cōtingit q; illud ad qd̄ fortasse homo in p̄ncipio
se astrinxit: cū violētia quadā z difficultate postea faciliē opera
bit: tandē cū magna delectatiōe: dūmodo a ceptis non delistat
Audi fili mi disciplinā p̄ris tui: attēde diligent̄ v̄ba mea: z ea ī
corde tuo q̄si in libro scribe. **N**oli emulari multitudinē illorūz
q; iam retro cōuersi sūt post desideria cordis sui: in q̄bus deuo
tio tepuit: caritas refriguit z defecit: hūilis obediētia pstrata ē:
qui placere hoibus cupiūt: honores querūt: vētri deseruiunt: q;
supra modū diligūt munera: sequunt̄ retributiōes: q; in h̄ mun
do ipm qd̄ querūt pro mercede opis sui recipiūt: z in futuro va
cui remanebūt: sz illos egredios flores sanctissimos p̄res q; in
cōpabili flagrabāt studio sanctitatis attēde: z eorū festines p̄po
sitū simili studio z cōuersatiōe suscipe. quēadmodū tibi iā p̄posi
tum ē. **S**iue igit̄ comedas: siue bibas: siue aliqd̄ aliud facias. sp̄
hec vox py p̄ris resonet in aatribus tuis admonētis z dicentis.
fili mi ad cor redeas: ab oibus q̄ntū possibile ē teipm abstrahē
do: mētis oculū semp in puritate z tranqllitate custodias: itel
lectū a formis rerū infimarū p̄seruādo: volūtatis affectuz a cu
ris frenorū penit̄ absoluas: sūmo bono amore feruido semp in
berēdo. **M**emoziā q̄q; iugit̄ sursum eleuatā habeas: p̄ cōtēplati
onē diuinorū ad supna tendēdo: ita vt tota aia tua cū oibus po
tēcys suis z virib; in deū colcā: vnus fiat sp̄s cū eo in quo sū
ma pfectio vie cognoscit̄ cōsistere. **D**ec igit̄ breuis doctrina p
vite tue formula tibi sit tradita in qua sūma sūmarū totius per

oblationem
omnium
15. 52.

otto.

59.
fectionis cōsistit. In qua si diligentē studueris et fidelit̄ effectum
mācipare curaueris: bt̄us eris et quodāmodo eternā felicitatez
in hoc fragili corpe ichoabis. **D**ec ē fili mi salutis via: quā tuus
arsenius ab āgelo edoct⁹ seruauit: et seruari suis discipulis man
dauit. **F**uge: tace: et q̄sce: hec inquit sūt p̄ncipia salutis. **H**anc
q̄q̄ doctrinā clarissimā diuina sapia cuidā discipulo suo quem
nosti reuelauit: cū eū de statu suo euidēt̄ iformauit. **P**redict⁹
nāq̄ discipulus cū sciētys būanitus inuētis adhuc specietenus
insistere p̄poneret: ceperūt plurime vanitates q̄si post tergū suū
succrescere: et cepit ad honores ac p̄motiōes plus q̄ oportuit as
pirare tēporales. **L**ūq̄ tēpus ei⁹ pro q̄ diu laborauerat adeēt: et
subleuari ad honores desideratos debuisset: cepit cogitare itra
se qd̄ nā magis ei expediret: vel qd̄ deo placeret. **Q**uadā igitur
vice post matutinas in oīone se p̄strauit: deuotissime petens a
dño ut qd̄ sibi faciendū eēt reuelare dignaret̄. **T**andē ab oīone
surgēs: et sup̄ asserē se reclinās: vidit in visione quēdā iuuenem
decorū ad se venientē: q̄ ip̄m p̄ manū accipiēs duxit ad quādāz
ecclesiā: in qua erat cōstructa quēdā pua cellula quā ihabitabat
solitarius quidā anachoriticā ducēs vitā: et hic erat grandeuus
et canus plixā habēs barbā: et lucebat in eo grā diuina. **A**ppuit
aut̄ iuxta cellā eiusdē senis scala sursum erecta: in q̄ iuuenis pre
dict⁹ q̄si ascēdendo et descēdendo ludebat. **V**ocās igit̄ iuuenis
ille frēm: dixit ei. **V**eni et audi lecionē quaz tibi volo legere: cui
frat̄ letus accurrebat: cupiēs p̄mo videre librū de quo lecionē
auditurus erat. **E**t ecce in manu ei⁹ liber ātiquissim⁹ p̄ue q̄ntita
tis: q̄ q̄si nulli⁹ reputatiōis scōz faciē putabat: et q̄si abolit⁹ n̄ cur
bat. **I**ncipiēs igit̄ iuuenis h̄ legebat. **F**ons ei⁹ et origo oīz bonoz
homini spūali ē in cella sua iugit̄ amorari: q̄ v̄ba ex ore iuuenis
p̄cedentia: d̄ libro antiquo lecta: tā dulcēt̄ in aurib⁹ fratris reso
nabant: et in corde dulcescebāt: q̄ totus sibi in amorē celestem
resolui videbat. **I**ta ut ex efficacit̄ v̄borū celestiuū euidentissime
demonstraret̄ quisnā eēt qui p̄dicta legisset. **C**ū aut̄ frat̄ iuueni
istaret: ut sibi p̄dicta verba iterato repeteret: statim petitionez
impleuit: et sicut p̄us eadē v̄ba relegebat: dicēs. **F**ons et origo rē.
Lūc frat̄ pre exultatiōe spūs sui dixit. **Q** q̄ p̄ciosa et vtilis ē hec
sana doctrina. **E**t subiūxit querēdo q̄snā eēt de numero sapiētū
q̄ sentētiosū hoc dictū ptulisset. **I**uuenis rīdet. **S**ūmus ille p̄s
arseni⁹. **Q**uū frat̄ instabat: ut sibi plus de predicto libro legeret.
At ille iterū inchoauit legere i hec v̄ba ecōuerso. **F**ons et origo
oīm maloz sunt discursus inutiles euangelizantiū: qd̄ verbum

fo. 51

51
p̄dictus frat̄ cū aliquali cordis turbatiōe recipiēs. nitebat̄ argu-
ere i cōtrariū: adducēs i mediū discursus sanctorū apostolorū:
qui p̄ vniuersum mūdū sola euāgelizādi gr̄a discurrebant non
attēdens tūc q̄ hoc sile quātū ad hāc ptē locū in p̄posito nō ha-
bebat. Et q̄ ista v̄ba ex intētiōe nō plus tāgerēt euāgelizātes:
q̄ vniuersalit̄ oēs deo placere cupiētes. Manifestū quippe ē. q̄
vnicuiq̄z iniciū oīm maloz erit: si discursib⁹ inutilibus frenum
laxare voluerit. Ad hec aut̄ p̄dictus iuuenis nil respōdit: s̄z cuz
omni māsuētudine dixit. Scias frat̄ q̄ inutiles discursus p̄dic-
tus ph̄s multū detestaf̄. His dictis visio disparuit. Sepe dictus
aut̄ frat̄ cōsolationē celicā sibi sentiēs infusam: intra semetiḡm
resumere cepit q̄ viderat z audierat: z cū admiratiōe multa co-
gitare: quis nā eēt ille arseni⁹ ph̄s. Siquidem illo tpe mūdane
ph̄ie studiosē adhuc itētus erat: z eiusdē scie ph̄is oculū dabat:
de spūali vero ph̄ia z ipsius tractatorib⁹ nōdū tm̄ curabat: dice-
bat igit̄ intra se. Ecce quot libros diuersoz ph̄oz legisti: z quot
ph̄os allegari audisti. z de β arsenio in nulla philosophia vnq̄z
mētione fieri audisti. Tandē i se reuersus: icēpit cogitare dicēs
Fortassis iste ē arsenius famosissim⁹ doctrine xp̄iane ph̄s: ana-
chorita p̄cipu⁹: quē aū multos ānos allegari audisti: lz tibi nūc
a memoria exciderit: z fortassis i argumētū buius est q̄ vidisti
predictū senem cellā modicā inhabitantē: z iuuenē illū librū anti-
quū in manu tenentē z p̄dicta legentē: p̄ q̄ danf̄ intelligi vite
scōz patrū: z eozū collatiōes: q̄ liber pleriq̄z tā antiqu⁹ z aboli-
tus parū curaf̄: licet nucleus toti⁹ p̄fectiōis: z vera scia xp̄iane
ph̄ie in ip̄o eē certissima experiētia cognoscat. Surgēs igit̄ pre-
dictus frat̄ diluculo petyt a liberario vitas patrū: volēs scire in
veritate vtrū nā sic eēt: z vtrū p̄dictū arseniū vsq̄z in ip̄o contē-
tū inueniret. de cui⁹ dictis sibi pro tūc nihil oīno cōsci⁹ erat. Lū
aut̄ librū aperuisset subito p̄dcūs arsenius occurrit: z eandē sen-
tentiā in dictis suis qualē iuuenis in libro antiq̄ legerat clare i-
uenit. Ex his ergo sufficient̄ i format⁹. se ad manēdū contulit:
z scolas quas ab alijs salubri⁹ regi estimabat deserēs: ip̄e tāq̄z
animo ifirmus resignauit: z se dcis p̄fati ph̄i cōformaf̄ optabat
Discipulus. Verba tua tanq̄z de celesti scrinio as-
sumpta: sic me totū mouēt: vt eozum
suauissima dulcedine feruoz deuotiōis augeatur: z via planissi-
ma vite p̄fectioris audiēti prebeat: omni difficultate remota.

Qualif̄ xp̄s in sacramēto eucaristie sit deuote recipiēdus.